

Zbierka súdnych rozhodnutí

Vec C-365/21

MR

proti

Generalstaatsanwaltschaft Bamberg

(návrh na začatie prejudiciálneho konania, ktorý podal Oberlandesgericht Bamberg)

Rozsudok Súdneho dvora (piata komora) z 23. marca 2023

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Súdna spolupráca v trestných veciach – Dohovor, ktorým sa vykonáva Schengenská dohoda – Článok 54 – Zásada *ne bis in idem* – Článok 55 ods. 1 písm. b) – Výnimka z uplatňovania zásady *ne bis in idem* – Trestný čin proti bezpečnosti štátu alebo iným rovnako podstatným záujmom členského štátu – Článok 50 Charty základných práv Európskej únie – Zásada *ne bis in idem* – Článok 52 ods. 1 – Obmedzenia zásady *ne bis in idem* – Zlučiteľnosť vnútroštátneho prehlásenia stanovujúceho výnimku zo zásady *ne bis in idem* – Zločinecká skupina – Majetkové trestné činy“

1. *Justičná spolupráca v trestných veciach – Protokol, ktorým sa začleňuje Schengenské acquis – Dohovor, ktorým sa vykonáva Schengenská dohoda – Zásada ne bis in idem – Podmienky uplatňovania – Rovnaké skutky – Pojem – Totožnosť skutkového stavu – Posúdenie totožnosti, ktoré patrí do právomoci vnútroštátnych orgánov (Charta základných práv Európskej únie, článok 50; Dohovor, ktorým sa vykonáva Schengenská dohoda, článok 54)*

(pozri body 31 – 39)

2. *Justičná spolupráca v trestných veciach – Protokol, ktorým sa začleňuje Schengenské acquis – Dohovor, ktorým sa vykonáva Schengenská dohoda – Zásada ne bis in idem – Výnimka – Trestný čin proti bezpečnosti štátu alebo iným rovnako podstatným záujmom tohto členského štátu – Obmedzenia – Podmienky – Obmedzenie stanovené zákonom – Rešpektovanie podstaty uvedenej zásady – Dodržiavanie zásady proporcionality – Platnosť s ohľadom na článok 50 Charty [Charta základných práv Európskej únie, článok 50 a článok 52 ods. 1; Dohovor, ktorým sa vykonáva Schengenská dohoda, článok 54, článok 55 ods. 1 písm. b) a článok 56]*

(pozri body 46 – 50, 52, 53, 56 – 67, bod 1 výroku)

3. *Justičná spolupráca v trestných veciach – Protokol, ktorým sa začleňuje Schengenské acquis – Dohovor, ktorým sa vykonáva Schengenská dohoda – Zásada ne bis in idem – Vyhlásenie členského štátu o tom, že nie je touto zásadou viazaný v prípade trestných činov*

proti jeho bezpečnosti alebo jeho iným rovnako podstatným záujmom –
Vyhlásenie zahrňajúce účasť v zločineckej skupine, ktorá spáchala výlučne majetkové trestné
činy – Prípustnosť – Podmienky
(Charta základných práv Európskej únie, článok 50 a článok 52 ods. 1; Dohovor, ktorým sa
vykonáva Schengenská dohoda, článok 54 a článok 55 ods. 1)

(pozri body 74 – 81, 83, bod 2 výroku)

Zhrnutie

V septembri 2020 odsúdil rakúsky súd MR, izraelského štátneho príslušníka, ktorý mal naposledy bydlisko v Rakúsku, na trest odňatia slobody v trvaní štyroch rokov za závažný podvod v rámci jeho podnikania a za legalizáciu výnosu z trestnej činnosti. Po tom, ako si MR časť tohto trestu odpýkal a bol mu udelený odklad výkonu zvyšku trestu, bol vzatý do väzby v Rakúsku na účely jeho odovzdania v rámci výkonu európskeho zatykača (EZ), ktorý v decembri 2020 vydal nemecký súd, z dôvodu založenia zločineckej skupiny a investičného podvodu.

Uznesením vydaným v marci 2021 bolo odvolanie, ktoré podal MR proti tomuto EZ, zamietnuté z dôvodu, že skutkové okolnosti týchto dvoch konaní sú odlišné, takže zásada *ne bis in idem* stanovená v DVSD¹ sa neuplatní. Subsidiárne bolo uvedené, že MR je stíhaný za trestný čin, na ktorý sa vzťahuje prehlásenie Spolkovej republiky Nemecko pri ratifikácii DVSD. Na základe tohto vyhlásenia nie je tento členský štát viazaný zásadou *ne bis in idem* v situáciách, keď predmetom rozsudku vyneseného v zahraničí je čin zameraný proti jeho bezpečnosti alebo jeho iným rovnako podstatným záujmom.²

Za týchto podmienok sa vnútroštátny súd, ktorému bol predložený návrh na opätovné preskúmanie tohto uznesenia, pýta, či je možnosť členských štátov urobiť takéto prehlásenie, stanovená v DVSD, zlučiteľná s článkom 50 Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „Charta“), ktorý zakotvuje zásadu *ne bis in idem*. V prípade kladnej odpovede sa pýta, či sa toto prehlásenie môže vzťahovať aj na zločinecké skupiny, ktoré sa dopúšťajú výlučne majetkovej trestnej činnosti.

Súdny dvor odpovedal na tieto dve otázky kladne a spresnil podmienky, za ktorých sa takéto prehlásenie môže vzťahovať na tento typ zločineckej skupiny.

Posúdenie Súdnym dvorom

V prvom rade Súdny dvor potvrdil platnosť ustanovenia DVSD, ktoré upravuje možnosť urobiť predmetné prehlásenie³ vzhľadom na článok 50 Charty, a najprv konštatoval, že toto prvé uvedené ustanovenie predstavuje obmedzenie základného práva zaručeného v tomto poslednom uvedenom článku. Takéto obmedzenie však môže byť odôvodnené, pokiaľ je stanovené zákonom a rešpektuje podstatu tohto práva.⁴ Okrem toho za predpokladu dodržiavania zásady

¹ Schengenské *acquis* – Dohovor, ktorým sa vykonáva Schengenská dohoda zo 14. júna 1985 uzatvorená medzi vládami štátov hospodárskej únie Beneluxu, Nemeckej spolkovej republiky a Francúzskej republiky o postupnom zrušení kontrol na ich spoločných hraniciach (Ú. v. ES L 239, 2000, s. 19; Mim. vyd. 19/002, s. 9), podpísaný 19. júna 1990 v Schengene, ktorý nadobudol platnosť 26. marca 1995 (ďalej len „DVSD“). Zásada *ne bis in idem* stanovená v článku 54 DVSD stanovuje, že „osoba právoplatne odsúdená jednou zo zmluvných strán nesmie byť pre ten istý čin stíhaná inou zmluvnou stranou, a to za predpokladu, že v prípade odsúdenia bol trest už odpykaný alebo sa práve odpykáva, alebo podľa práva štátu, v ktorom bol rozsudok vynesený, už nemôže byť vykonaný“.

² Možnosť urobiť takéto prehlásenie je upravená v článku 55 ods. 1 písm. b) DVSD.

³ Pozri článok 55 ods. 1 písm. b) DVSD.

⁴ Pozri článok 52 ods. 1 prvú vetu Charty.

proporcionality musí byť toto obmedzenie nevyhnutné a skutočne zodpovedať cieľom všeobecného záujmu, ktoré sú uznané Úniou, alebo ak je to potrebné na ochranu práv a slobôd iných.⁵

V tomto kontexte Súdny dvor pripomína, že obmedzenie zásady *ne bis in idem* rešpektuje podstatu článku 50 Charty pod podmienkou, že spočíva výlučne v tom, že umožňuje opätovne stíhať a sankcionovať tie isté skutky na dosiahnutie odlišného cieľa. V tejto súvislosti výnimka z tejto zásady, ktorú DVSD⁶ stanovuje, platí len vtedy, keď predmetom rozsudku vyneseného v zahraničí je čin zameraný proti bezpečnosti alebo iným rovnako podstatným záujmom členského štátu, ktorý má v úmysle túto výnimku využiť. Keďže pojem „bezpečnosť štátu“ treba priblížiť pojmu „národná bezpečnosť“,⁷ Súdny dvor zdôrazňuje, že cieľ spočívajúci v ochrane národnej bezpečnosti zodpovedá prvoradému záujmu chrániť základné funkcie štátu a základné záujmy spoločnosti. Z toho vyplýva, že trestné činy, pri ktorých DVSD povoľuje urobiť výnimku z uvedenej zásady, musia mať vplyv na tento samotný členský štát. To isté platí pre trestné činy proti iným záujmom členského štátu. V dôsledku toho napadnuté ustanovenie DVSD⁸ rešpektuje podstatu zásady *ne bis in idem*, keďže umožňuje členskému štátu, ktorý ho uplatňuje, potrestať trestné činy, ktoré sa týkajú jeho samotného, a tým sledovať ciele, ktoré sú nevyhnutne odlišné od cieľov, pre ktoré už stíhaná osoba bola odsúdená v inom členskom štáte.

Ďalej, pokiaľ ide o zásadu proporcionality, možnosť odôvodniť obmedzenie zásady *ne bis in idem* treba posudzovať prostredníctvom merania závažnosti zásahu, ktorý spôsobí takéto obmedzenie, a overenia, či je dôležitosť cieľa všeobecného záujmu sledovaného týmto obmedzením priamo úmerná tejto závažnosti. V tejto súvislosti možnosť stanovená vo vyššie uvedenom ustanovení DVSD⁹ je spôsobilá dosiahnuť cieľ všeobecného záujmu spočívajúci v tom, aby členský štát potláčal zásahy do jeho bezpečnosti alebo jeho iných rovnako podstatných záujmov.

Napokon vzhľadom na povahu a osobitnú závažnosť takýchto zásahov význam tohto cieľa všeobecného záujmu presahuje význam boja proti trestnej činnosti vo všeobecnosti, hoci aj závažnej. Takýto cieľ teda môže odôvodniť opatrenia, ktoré zasahujú do základných práv a ktoré by neboli povolené na účely stíhania a sankcionovania trestných činov vo všeobecnosti.

V druhom rade Súdny dvor skonštatoval, že DVSD¹⁰ v spojení s Chartou¹¹ nebráni tomu, aby sudy členského štátu vykladali prehlásenie tohto posledného uvedeného štátu podľa DVSD tak, že tento členský štát nie je viazaný jeho ustanoveniami, ktoré zakotvujú zásadu *ne bis in idem*,¹² pokiaľ ide o trestný čin založenia zločineckej skupiny, ak zločinecká skupina, na ktorej sa stíhaná osoba podieľala, páchala výlučne majetkové trestné činy, za predpokladu, že cieľom takéhoto stíhania je vzhľadom na činnosť tejto organizácie sankcionovať zásahy do bezpečnosti alebo iných rovnako dôležitých záujmov uvedeného členského štátu.

⁵ Pozri článok 52 ods. 1 druhú vetu Charty.

⁶ Pozri najmä článok 55 ods. 1 písm. b) DVSD.

⁷ Tento pojem je zakotvený v článku 4 ods. 2 ZEÚ.

⁸ Pozri článok 55 ods. 1 písm. b) DVSD.

⁹ Pozri článok 55 ods. 1 písm. b) DVSD.

¹⁰ Súdny dvor sa teda odvoláva na článok 55 ods. 1 písm. b) DVSD.

¹¹ Pozri článok 50 a článok 52 ods. 1 Charty.

¹² Pozri článok 54 DVSD.

V tejto súvislosti Súdny dvor na jednej strane poznamenal, že výnimka stanovená v DVSD¹³ sa vzťahuje predovšetkým na také trestné činy, akými sú špionáž, vlastizrada alebo vážne narušenie činnosti orgánov verejnej moci, ktoré sú svojou povahou spojené s bezpečnosťou alebo inými rovnako podstatnými záujmami dotknutého členského štátu. Z toho však nevyplýva, že pôsobnosť tejto výnimky sa nevyhnutne obmedzuje na takéto trestné činy. Nemožno totiž vylúčiť, že na stíhanie za trestné činy, ktorých skutková podstata osobitne nezahŕňa zásah do bezpečnosti alebo iných rovnako podstatných záujmov členského štátu, sa môže vzťahovať tá istá výnimka, ak vzhľadom na okolnosti, za ktorých bol trestný čin spáchaný, možno náležite preukázať, že účelom trestného stíhania za predmetné činy je potláčať zásahy do tejto bezpečnosti alebo týchto iných rovnako podstatných záujmov.

Na druhej strane stíhanie za trestný čin uvedený v prehlásení, ktorým sa vykonáva možnosť upravená v tom istom ustanovení DVSD,¹⁴ sa musí týkať trestných činov, ktoré s osobitnou závažnosťou majú vplyv na samotný dotknutý členský štát. Nie každá zločinecká skupina ako taká musí nevyhnutne zasahovať do bezpečnosti alebo iných rovnako podstatných záujmov dotknutého členského štátu. Trestný čin založenia zločineckej skupiny môže viesť k trestnému stíhaniu z dôvodu výnimky zo zásady *ne bis in idem* len vo vzťahu k skupinám, ktorých konanie možno na základe prvkov, ktoré ich odlišujú, považovať za také, ktoré predstavujú takýto zásah.

V tomto kontexte, pokiaľ ide o relevantnosť skutočnosti, že zločinecká skupina sa dopúšťa výlučne majetkových trestných činov, Súdny dvor spresnil, že na to, aby sa konanie takejto zločineckej skupiny kvalifikovalo ako konanie, ktoré zasahuje do bezpečnosti alebo iných rovnako podstatných záujmov dotknutého členského štátu, je potrebné zohľadniť závažnosť ujmy, ktorú toto konanie spôsobilo tomuto členskému štátu. Navyše toto konanie musí mať bez ohľadu na skutočný úmysel tejto skupiny a okrem narušenia verejného poriadku, ku ktorým dochádza pri každom trestnom čine, vplyv na samotný členský štát.

¹³ Pozri článok 55 ods. 1 písm. b) DVSD.

¹⁴ Pozri článok 55 ods. 1 písm. b) DVSD.